

היום נלמד בעזרת ה':

חגיגה דף ז

(בעמוד הקודם)

תנן התם: במס' פאה, אלו דברים שלא נאמר בהם מהו השיעור לקיום המצווה:

- הפאה (= להניח בקצה השדה מעט ולא יקצרנו) אין לה שיעור מן התורה, וחכמים נתנו שיעור אחד משישים.
- והביכורים (= להביא למקדש מהפירות הראשונים של שבעת המינים וליתנם לכהן), ולא נאמר כמה.
- והראיון (= מצוות ראייה, ויבואר לקמן).
- וגמילות חסדים בגופו (אבל בממונו יש לו שיעור).
- ותלמוד תורה.

אמר רבי יוחנן: היינו סבורים לומר שדברי המשנה במס' פאה שהראיון אין לו שיעור, הכוונה שאין לו שיעור למעלה כלומר שיכול להביא עולת ראייה אפילו בסכום גדול, אבל למטה יש לו שיעור כלומר שלא יפחות ממעה כסף (= ב"ה) או שתי כסף (= ב"ש), עד שבא רבי אושעיא 'ברבי' (= גדול שבדור) ולימד שמן התורה אין לו שיעור לא למעלה ולא למטה, והשיעור האמור במשנתנו (= לפחות מעה כסף / שתי כסף) הוא מדרבנן.

מאי הראיון? מדוע המשנה במס' פאה נקטה לשון 'הראיון' שמשמעותו מצוות ראיית פנים במקדש, ולא 'הראייה' שמשמעותה דמי קרבן עולה?

רבי יוחנן אמר - כוונת המשנה שאין שיעור למס' הפעמים שהוא יכול לבוא ולהיראות בעזרה, ולא צריך להביא בכל פעם עולת ראייה.

וריש לקיש אמר - כוונת המשנה שאין שיעור למס' הפעמים שהוא יכול לבוא ולהיראות בעזרה, אבל כן צריך להביא בכל פעם עולת ראייה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

בעיקר הרגל: ביו"ט ראשון כולם מודים שחייב להביא עולת ראייה בכל פעם שבא, ומחלוקתם בשאר ימי הרגל.

כל היבא דאתא ואייתו: וכן בשאר ימי הרגל אם הביא בכל פעם שבא, כולם מודים שמקבלים ממנו, ומחלוקתם כשבא ולא הביא. שרבי יוחנן סובר ש'הראיון אין לו שיעור' הכוונה שבכל מתי שרוצה יכול לבוא לעזרה ולא צריך להביא קרבן בכל פעם, וריש לקיש סובר ש'הראיון אין לו שיעור' הכוונה שבכל פעם שבא לעזרה צריך להביא עולת ראייה.

אייתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן: והרי נאמר "וְלֹא יָרְאוּ פְּנֵי רִיקָם", הרי שלא יכול להיראות לפני ה' ללא קרבן, וא"כ איך אתה סובר שלא צריך להביא עולת ראייה בכל פעם שבא לעזרה?

תירוץ: זה נאמר על יו"ט ראשון שהוא עיקר הרגל.

אייתיביה: ריש לקיש מקשה על ר"י מברייתא: נאמר "וְלֹא יָרְאוּ פְּנֵי רִיקָם", ולא פירש הכתוב איזה קרבנות להביא כשעולים לרגל. מבארת הברייתא שצריך להביא זבחים, כלומר קרבן בהמה הזבוחה בסכין ולא עולת העוף שנמלקת באצבע.

שואלת הברייתא: אתה אומר שצריך להביא דווקא זבחים של בהמה, אבל אולי צריך להביא עופות ומנחות (= מנחה עשויה מסולת)?

תשובה: ודין הוא, כלומר יש לי הוכחה שדווקא זבחים של בהמה! שהרי נאמרה ברגל מצוות חגיגה למאכל הדיוט, ונאמרה ברגל מצוות ראייה לגבוה (= "וְלֹא יָרְאוּ פְּנֵי רִיקָם" משמע שכביכול ה' אומר שתביאו קרבן בשבילי ולא למאכל הדיוט), כשם שהחגיגה של הדיוט היא זבחים של בהמה, כך כשעולים לרגל צריך להביא למצוות ראייה זבחים של בהמה. (חגיגה של הדיוט היא בהכרח זבחים של בהמה, שנאמר "וְלֹא יָלִין חֶלֶב מִגִּי עַד בֶּקֶר", הרי שהפסוק מתייחס לחלב של החגיגה שאסור להלינו מחוץ למזבח, וחלב הקרב למזבח הוא רק של בהמה). ומה הם 'זבחים'? עולות (= עולת ראייה)!

שואלת הברייתא: אתה אומר ש'זבחים' הם עולות (= כל הקרבן עולה על המזבח), אבל אולי הם שלמים (= שחלק מהקרבן נאכל גם לבעלים)?

תשובה: ודין הוא, כלומר יש לי הוכחה שהם עולות ולא שלמים! שהרי נאמרה ברגל מצוות חגיגה למאכל הדיוט, ונאמרה ברגל מצוות ראייה לגבוה, כשם שהחגיגה של

הדיוט היא בדבר הראוי לו דהיינו שלמים שיש בהם אכילה להדיוט, כך כשעולים לרגל צריך להביא למצוות ראייה דבר הראוי לגבוה דהיינו עולה שכולה לה'.

וכן בדיון (= וכן יש סברא לומר) שבשעולים לרגל צריך להביא עולה למצוות ראייה, שלא יהיה שולחן מלא (= בבשר שלמי חגיגה) ושולחן רבך ריק (= המזבח שהוא שולחן של ה' יהיה ריק מבשר הקרבנות).

מברייתא זו מקשה ר"ל על ר"י, שהרי נאמר "וְלֹא יֵרָאוּ פְּנֵי רִיקָם" וא"כ לא יכול להיראות לפני ה' ללא קרבן.

ואין נראין חצאין: יבואר בגמ' לקמן.

ואין נראין ריקנים: כלומר שלא נראים בעזרה בשעת הרגל ללא קרבן.

איתיביה ר"י לר"ל: וְרָאָה יִרְאָה (= כפי שלמדנו לעיל בדף ב. - שנאמר בפסוק "וְיִרְאָה קָל זְכוּרְךָ" ודורשים כתב וקרי), ודרשו חכמים - מה אני (= הקב"ה) בחינם כלומר שאני בא לראותכם ללא קרבן, אף אתם תבואו להיראות לפני ללא קרבן. מוכח שיש ראייה ללא קרבן ולא כדעת ריש לקיש!

מכח קושיא זו הגמרא מבארת את מחלוקתם באופן אחר:

אלא באמת לאחר שכבר הביא עולת ראייה פעם אחת, ובא שוב פעם לעזרה ולא הביא עמו שוב עולת ראייה, כולם מודים שיכול להיכנס לעזרה ללא קרבן, ומחלוקתם כשבא שוב פעם והביא עמו שוב עולת ראייה. לדעת רבי יוחנן - אמנם ראיית פנים ללא קרבן אין לה שיעור ויכול לבוא כמה פעמים שרוצה, אבל לעולת ראייה יש שיעור ולא יכול להביא שוב פעם. ולדעת ריש לקיש - אף לעולת ראייה אין שיעור, ויכול להביא בכל פעם שבא לעזרה.

איתיביה (= ר"י לר"ל): נאמר "הֲקֵר נִגְלָךְ מִבֵּית רִעְךָ פֶּן יִשְׁבְּעַךָ וַיִּשְׁנְאֶךָ", כלומר אל תרבה לבוא לבית המקדש עם קרבנות. ומכאן קשה לר"ל הסובר שלעולת ראייה אין שיעור.

תירוץ: כוונת הפסוק שלא תחטא ותזדקק להביא הרבה קרבנות של חטאת ואשם, אבל לבא לבית המקדש עם שאר הקרבנות בוודאי שראוי להרבות בהם.

למדנו למעלה - 'ואין נראין חצאין'. הגמרא מבארת:

סבר רב יוסף לומר, שהכוונה שמי שיש לו עשרה בנים לא יעלו היום חמשה ומחר חמשה, אלא יעלו כולם היום. ביאור: לעיל הברייתא למדה מהפסוק "כָּל זָכוּרָךְ" ש'אין נראין חצאין', ואם הכוונה שכל ישראל יעלו ולא רק חציים א"כ ניתן ללמוד זאת מ"זכורך", שהרי כל הזכרים בכלל "זכורך", ולא צריך לומר "כל", אלא בוודאי שנאמר "כל" ללמדנו את דברי רב יוסף.

אבי דוחה: זה דבר פשוט ולא צריך ללמוד זאת מפסוק, שהרי מאחר שכולם חייבים לעלות הרי שכל אחד ואחד צריך לזרז את עצמו ולעלות, ואיך יתכן שהאב יאמר לחלק מבניו שיהיו זריזים ולחלק מבניו שיהיו עצלים.

אלא הפסוק "כָּל זָכוּרָךְ" מלמדנו שמי שלא ראוי לעלות עם כולם אלא בחבורה מועטת, כגון המקמץ והמצרף נחושת וכו' (= ביארנו לעיל ד.) שעושים חבורה לעצמם, הרי הם פטורים משום 'ואין נראין חצאין', דהיינו שרק מי שיכול לעלות עם "כָּל זָכוּרָךְ" חייב בראייה ולא מי שאינו יכול לעלות עם כולם.

משנה: עולות במועד: ברגל מביאים ג' קרבנות: עולת ראייה, שלמי חגיגה, שלמי שמחה.

עולת ראייה שמביאים העולים לרגל בחול המועד - נקנית מכסף חולין ולא מכסף מעשר שני (**כסף מעשר שני מעלים לירושלים וקונים בו דברי מאכל ואוכלים שם**) מכיון שעולה זו היא חובה. אבל קרבן שלמי שמחה נקחים מכסף מעשר שני, מכיון שלומדים מהפסוק שאפשר לשמוח בכל דבר.

יו"ט הראשון של פסח: בגמרא יתבאר שמדובר בחגיגת יו"ט ראשון של פסח (שהוא קרבן שלמי חגיגה).

ישראל יוצאין ידי חובתן: בשביל לצאת ידי חובת קרבן שלמי שמחה, אפשר לצאת גם בהבאת קרבנות אחרים שיותר לישראל לאכול את בשרם, כגון נדרים ונדבות. וכן הנהנים יוצאים בבשר הראוי להם לאכילה.

גמרא: אלא עולות במועד: לכאורה מלשון המשנה מדויק שהעולות דוקא 'במועד' (בחול המועד) באות מן החולין, אבל ביום טוב אפשר להביאם ממעשר שני, והרי קרבן חובה צריך להביאו מן החולין?

וכי תימא: אולי המשנה באה לומר שאין מקריבים כלל עולת ראייה ביו"ט, ואפילו שהיא חובת היום, מכיון שיש אפשרות להקריב אותה למחר בחול המועד?
אך אי אפשר לומר כן שהרי זו דעת בית שמאי כדלהלן:

לדעת בית שמאי מביאים קרבן שלמים ביו"ט, משום שהוא קרבן הנאכל לבעלים והכהנים וזהו 'צורך אוכל נפש' המותר ביו"ט, אבל לא סומכים עליו (= אסור מדרבנן להשתמש בבעלי חיים בשבת ויו"ט, וכיון שסמיכה נעשית בכל הכח הדבר נחשב להשתמש), אבל קרבן עולה (כגון עולת ראייה) לא מביאים ביו"ט לפי שכולו למזבח, אלא דוחים את הקרבנות לחול המועד. לדעת בית הלל מביאים אפילו עולות, מכיון שכל דבר שזמנו ביו"ט מותר להקריבו. וכן גם סומכים עליהם, מכיון שלא גזרו איסור סמיכה (= שבות) על קרבן שמותר להביאו.

חיסורי מיחסרא: תחילת המשנה מדברת על עולות של נדרים ונדבות שאינן דוחות יו"ט לכולי עלמא, בגלל שאין זמן ביו"ט, אבל עולת ראייה שזמנה ביו"ט באה ביו"ט (וכדעת בית הלל). 'וכשהן באות' (-כגירסת הגר"א) דהיינו עולת ראייה ביו"ט ונדרים ונדבות בחול – באות מכסף חולין משום שחובה על האדם להביאן.

מאי שנא חגיגת יו"ט הראשון של פסח: והרי קרבן חגיגה קרב בכל שלושת הרגלים?

הגמרא מתרצת שהמשנה באה למעט חגיגת יד' בניסן. דהיינו את קרבן הפסח צריך לאכול על השובע, ולכן אם ישנם מנויים מרובים על הקרבן, מביאים קרבן חגיגה ואוכלים אותו לפני אכילת הפסח. חגיגת יד' לכולי עלמא באה אף מן המעשר מכיון שאינה חובה, וכל המחלוקת היא על חגיגת יו"ט שהיא חובה (ותתבאר המחלוקת בדף הבא).